

บทที่ 4

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดของสมาชิกที่มีสถานภาพต่างกัน มีข้อสรุปดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคูว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดระหว่างสมาชิกที่มีสถานภาพต่างกัน ในข้อ 1.1-1.8 ต่อไปนี้เป็นอย่างไร

- 1.1 เพศ
- 1.2 อายุ
- 1.3 ระดับการศึกษา
- 1.4 ระดับรายได้
- 1.5 สถานภาพผู้นำ
- 1.6 ความรู้ความเข้าใจ
- 1.7 ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่
- 1.8 เจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาด

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมระหว่างตัวแปรอิสระซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับรายได้ สถานภาพผู้นำ ความรู้ความเข้าใจ ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ และเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาด

3. เพื่อประมวลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดในจังหวัดปัตตานีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สมมติฐาน

สมมติฐานเพื่อการทดสอบมีดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 สมาชิกที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 สมาชิกที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 สมาชิกที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4 สมาชิกที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 5 สมาชิกที่มีสถานภาพผู้นำต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 6 สมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 7 สมาชิกที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 8 สมาชิกที่มีเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาดต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่เปิดดำเนินงานในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดปัตตานีซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 8 ศูนย์มีสมาชิกทั้งหมด 1,713 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 268 คน ซึ่งได้มาโดยการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนแล้วสุ่มแบบง่ายด้วยวิธีจับฉลากเลขหมายของสมาชิกแบบไม่ใส่กลับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม
2. แบบทดสอบ

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามสำหรับใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ 1 ฉบับโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพผู้นำ และความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่
- ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิถีทางสหกรณ์และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์ และการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาด
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ออกเก็บข้อมูลภาคสนามโดยขอความร่วมมือประสานงานกับพัฒนาการอำเภอและพัฒนาการประจำตำบลของกลุ่มตัวอย่างตามจำนวนที่ได้สุ่มตัวอย่างไว้คือ 268 คน ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 268 ชุด ได้รับคืน 259 ชุด นำไปใช้ในการวิเคราะห์ได้ 259 ชุด คิดเป็นร้อยละ 96.64

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS เพื่อหาค่าต่าง ๆ ดังนี้

1. หาค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไป ได้แก่ สถานภาพด้านต่าง ๆ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพผู้นำ ความรู้ความเข้าใจ ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ และเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาด
2. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของคะแนนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดของสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดกลุ่มตัวอย่างเป็นรายตัวแปร
3. วิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของคะแนนการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดระหว่างสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพต่างกัน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน ($P = .8356$)
2. สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน ($P = .0863$)
3. สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .0000$) โดยที่สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาไม่จบระดับประถมศึกษาและกลุ่มที่มีระดับการศึกษาจบระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่ากลุ่มที่มีระดับการศึกษาไม่จบประถมศึกษา
4. สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน ($P = .0635$)
5. สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีสถานภาพผู้นำต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .0084$) โดยที่สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีสถานภาพเป็นผู้นำมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่าสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่ไม่เป็นผู้นำ
6. สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีระดับความรู้ความเข้าใจต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .0013$) โดยที่สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจสูง มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่ากลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง และกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจต่ำ ส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่ากลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจปานกลางเช่นเดียว ($P = .0100$) แต่กลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจสูงกับกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจต่ำมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน

7. สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน ($P = .3782$)

8. สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาดต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .0000$) โดยที่สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดกลุ่มที่มีเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาดต่ำ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่ากลุ่มที่มีเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาดสูง

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีต่อการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดตามสถานภาพที่ต่างกันด้านต่าง ๆ ของสมาชิกโดยจำแนกตามตัวแปรอิสระ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ สถานภาพผู้นำ ความรู้ความเข้าใจ ความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ และเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาด จากการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการทดสอบสมมติฐานผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามลำดับดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 กล่าวว่า "สมาชิกที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน" ผลจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติปรากฏว่า สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน (ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลอันนี้ชี้ให้เห็นว่าสถานภาพที่ต่างกันทางด้านเพศของสมาชิกไม่มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด ผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับกรมการพัฒนาชุมชน (2519) ได้สรุปรายงานการวิจัย "โครงการสารภี ตำบลขัวมุง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่" พบว่า สมาชิกชายเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าสมาชิกหญิง ฉะนั้น วุฒิภรณ์รักษา (2526) ศึกษา "ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการสร้างงานในชนบท : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการที่ได้รับรางวัลดีเด่นของตำบลคุ้งพยอม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี" พบว่า เพศชายเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนมากกว่าเพศหญิงและขัดแย้งกับ พรศักดิ์ พันธ์พจนานรงค์ (2530) ที่ได้ศึกษา "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสหกรณ์การเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี" ก็พบว่า สมาชิกเพศชายจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรมากกว่าสมาชิก

เพศหญิง ซึ่งผลการวิจัยที่ขัดแย้งกับงานวิจัยที่ได้มีผู้ศึกษาในเรื่องที่ใกล้เคียงกันมาแล้วในครั้งนี้นั้น น่าจะเป็นเพราะความเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมและการยอมรับที่เกิดขึ้นในชุมชนชนบทซึ่งปัจจุบันนี้ ค่านิยมที่ว่าเพศชายเหนือกว่าเพศหญิงนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปมากแล้ว และมีการยอมรับความสามารถของเพศหญิงกันมากขึ้น เช่น ในบางชุมชนได้มีการเลือกสมาชิกของชุมชนที่เป็นเพศหญิงให้เป็นผู้นำของชุมชน อีกสาเหตุหนึ่งน่าจะเป็นเพราะการมีความรู้สึกผูกพันต่อกันและกันของชีวิตในสังคมชนบทของคนไทย ซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน เหตุผลดังกล่าวนี้สอดคล้องกับ สุทธิพงศ์ แสงมณี (2524) ที่ได้อ้างทฤษฎีการกระทำทางสังคมของวิลเลียม ดับเบิลยู ริดเดอร์ (William W. Reeder) กล่าวว่าจากทฤษฎีนี้ จะเห็นได้ว่ามีส่วนการกระทำทางสังคมที่สามารถจูงใจหรือสนับสนุนให้บุคคลมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมร่วมกันคือ บังคับด้านเป้าประสงค์ ข้อผูกพัน แรงเสริม และการได้รับการสนับสนุน

สมมติฐานข้อที่ 2 กล่าวว่า "สมาชิกที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน" ผลจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติปรากฏว่า สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน (ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลอันนี้ชี้ให้เห็นว่าสถานภาพทางด้านอายุของสมาชิกที่ต่างกันไม่มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมในการดำเนินของศูนย์สาธิตการตลาดของสมาชิก ผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับกรมการพัฒนาชุมชน (2519) ได้สรุปรายงานการวิจัย "โครงการสาธิตตำบลขามเฒ่า อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่" พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุสูงมีแนวโน้มเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่ากลุ่มประชากรที่มีอายุน้อยขัดแย้งกับการศึกษาของ ฮาโรลด์ (Harold, 1949) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ชุมชนในประเทศไทย" พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน และขัดแย้งกับ บรูเนอร์ (Bruner, 1959) ที่ได้ทำการสรุปผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมเขาพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม จากผลของการศึกษาในครั้งนี้พบว่า สมาชิกที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับผลงานการวิจัยของผู้ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนมาแล้วหลาย ๆ ท่านนี้น่าจะเป็นเพราะการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาด ซึ่งศูนย์สาธิตการตลาดนั้นเป็นธุรกิจที่นำเอาวิถีทางสหกรณ์มาใช้กับสมาชิกของศูนย์สาธิตการตลาดเปิดรับสำหรับบุคคลทุกเพศทุกวัย โดยดำเนินการตาม

หลักการสหกรณ์สากลคือ การเปิดรับสมาชิกทั่วไปและด้วยความสมัครใจ (ถวิล เลิศประเสริฐ, 2528) จึงน่าจะเป็นเหตุให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดของสมาชิกไม่มีความแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 3 กล่าวว่า "สมาชิกที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน" ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ ปรากฏว่าสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .0000$) สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่กลุ่มสมาชิกที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่ากลุ่มสมาชิกที่มีระดับการศึกษาไม่จบประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) และกลุ่มสมาชิกที่มีระดับการศึกษาจบประถมศึกษา มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่ากลุ่มสมาชิกที่มีระดับการศึกษาไม่จบประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) เช่นเดียวกันซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับกรมการพัฒนาชุมชน (2519) ได้สรุปรายงานวิจัยโครงการสารภี ตำบลข้าวม่วง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่า ผู้ที่มีการศึกษาดำ สมนึก ปัญญาสิงห์ (2524) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต" ในอำเภอศรีประจัน อำเภอสามชุก และอำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ก็พบว่าการศึกษามีผลต่อการปฏิบัติงานของคณะกรรมการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตให้ประสบความสำเร็จได้ ฮาโรล (Harold, 1949) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ชุมชนในประเทศไทย" ก็พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน แอนเดอร์สัน (Anderson, 1952) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความแตกต่างของบุคคลในชนบทสี่แห่งเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมก็พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมทางสังคม และสอดคล้องกับ บราวน์ (Brown, 1953) ได้ศึกษาเรื่อง "ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม" พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างแข็งขันและไม่แข็งขันมักมีฐานะแตกต่างกันออกไป คือบุคคลที่มีรายได้สูงและมีการศึกษาสูงมักจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างแข็งขันมากกว่าบุคคลที่มีรายได้ต่ำและการศึกษาดำ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีสถานภาพทางด้านระดับการศึกษา ที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 4 กล่าวว่า "สมาชิกที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน". ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติปรากฏว่า สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน (ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ขัดแย้งกับกรมการพัฒนาชุมชน (2519) ที่ได้สรุปรายงานการวิจัยโครงการสาธิต ตำบลขามเฒ่า อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าบุคคลที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดี มีรายได้ครอบครัวต่อปีสูงเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการมากกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจด้อยกว่า ขัดแย้งกับ อารยา วัฒนกิจ (2526) ได้ศึกษา "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ปกครองที่มีรายได้สูงจะมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เมย์ (May, 1951) ได้ทำการศึกษา "ความแตกต่างของบุคคลในชนบทสี่แห่งเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคม". ก็พบว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง เนลสัน และเวอร์เนอร์ (Nelson and Verner, 1960) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมทางสังคมและองค์การที่เป็นทางการได้ชี้ให้เห็นว่าสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมมักจะเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูง และรายได้สูง และบราวน์ (Brown, 1953) ได้ศึกษาเรื่อง "ผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม", พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอย่างแข็งขันและไม่แข็งขันมีฐานะแตกต่างออกไปคือ บุคคลที่มีรายได้สูงมักจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างแข็งขันมากกว่าบุคคลที่มีรายได้ต่ำ ผลการวิจัยที่ขัดแย้งกับผลการศึกษาเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมที่มีผู้วิจัยมาแล้วนั้นน่าจะเป็นข้อสรุปใหม่สำหรับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะสำหรับกิจกรรมของศูนย์สาธิตการตลาด ซึ่งผลการวิจัยที่ปฏิเสธสมมติฐานและขัดแย้งกับผู้ศึกษามาแล้ว เมื่อจำแนกเฉพาะสถานภาพทางด้านรายได้ที่ต่างกันในครั้งนี้น่าจะเป็นเพราะลักษณะและรูปแบบการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด กล่าวคือศูนย์สาธิตการตลาดดำเนินงานแบบธุรกิจสหกรณ์ ใช้หลักการสหกรณ์และวิถีทางสหกรณ์ ซึ่งมีการเฉลี่ยคืนผลกำไรแก่สมาชิกทำให้สมาชิกทุกคนสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเหมือน ๆ กันประการหนึ่ง และน่าจะเป็นเพราะสถานภาพทางสังคมของชุมชนชนบทซึ่งชาวชนบทนั้นแม้ว่าจะมีรายได้ต่างกันแต่สภาพชีวิตความเป็นอยู่ไม่ได้แบ่งแยกกันจนเกิดมีช่องว่างระหว่างผู้มีรายได้สูงกับผู้มีรายได้ต่ำและอยู่ร่วมกัน ในชุมชนในลักษณะที่เกื้อกูลกันใกล้ชิดสนิทสนมและไปมาหาสู่กันอย่างปกติสุข อีกประการหนึ่ง ผลการศึกษานี้จึงสรุปได้ว่า สมาชิก

ศูนย์สาธิตการตลาดที่มีสถานภาพทางด้านรายได้ที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด ไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับสมยศ นาวิการ และคณะ (सानิตย์ บุญชู, 2530 อ้างอิงจาก สมยศ นาวิการ และคณะ, 2520) ได้กล่าวว่า เมื่อบุคคลใดก็ตามได้เชื่อว่าพวกเขาได้รับประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจจากงานของเขาด้วยการเข้ามารวมกันเป็นกลุ่มแล้ว พวกเขา ก็จะร่วมมือกัน

สมมติฐานข้อ 5 กล่าวว่า "สมาชิกที่มีสถานภาพผู้นำต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน" ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติปรากฏว่า สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีสถานภาพผู้นำต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .0084$) สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่สมาชิกที่มีสถานภาพเป็นผู้นำมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่าสมาชิกที่มีสถานภาพไม่เป็นผู้นำ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับ อาสาฬห์ เกษมทรัพย์ (2524) ได้ศึกษา "ปัจจัยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียนชุมชนของผู้ปกครองในเขตอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร" พบว่า ผู้ปกครองที่เป็นผู้นำท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนชุมชนมากกว่าผู้ปกครองที่ไม่ได้เป็นผู้นำท้องถิ่น อนุภรณ์ สุวรรณสัทิศกร (2529) ได้ศึกษา "การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการสร้างงานในชนบท (กสช.) ปีการศึกษา 2528 อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น" ก็พบว่า กรรมการสภาตำบลที่เป็นกรรมการกลุ่มทางสังคมมีส่วนร่วมกับโครงการ กสช. มากกว่ากรรมการสภาตำบลที่ไม่เป็นกรรมการกลุ่มทางสังคม สุชาติ สุวรรณ (2530) ได้ศึกษา "การพัฒนาเด็ก" : ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นและประชาชนในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจังหวัดนครศรีธรรมราช ก็พบว่า หัวหน้าครัวเรือนที่เป็นผู้นำท้องถิ่นจะเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นประชาชน และผลการศึกษานี้ก็ยังสอดคล้องกับ เมย์ (May, 1951) ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความแตกต่างของบุคคลในชนบทที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคม" พบว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือ สถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจโดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ น้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง เช่นเดียวกับ บรูเนอร์ (Bruner, 1959) ได้ทำการสรุปผลการวิจัยของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมเขาพบว่า มีตัวแปรมากมาย เช่น ครอบครัว อายุ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ผลการวิจัยครั้งนี้จึงชี้ให้เห็น

ว่าสถานภาพผู้นำของสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดเป็นอีกสถานภาพหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีสถานภาพผู้นำต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน ซึ่ง อุทัย หิรัญโต (2519) ได้กล่าวว่า ฐานะตำแหน่งของบุคคลในสังคมมีความสำคัญมากในการที่จะกำหนดให้บุคคลได้ถึงสิทธิและหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ ทั้งยังเป็นสิ่งส่งเสริมให้บุคคลมีความกระตือรือร้นที่จะยกฐานะตำแหน่งของตนเองให้สูงขึ้นซึ่งเป็นวิถีทางหนึ่งที่มีผลให้สังคมเจริญก้าวหน้า เพราะฉะนั้นสถานภาพหรือฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมย่อมเป็นปัจจัยตัวหนึ่งที่มีผลต่อการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลในสังคม

สมมติฐานข้อ 6 กล่าวว่า "สมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน" ผลจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติปรากฏว่าสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีความรู้ความเข้าใจต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .0013$) สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่สมาชิกกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจต่ำมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่ากลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) และกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจสูงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่ากลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .01$) ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า สถานภาพทางด้านความรู้ความเข้าใจของสมาชิกมีผลต่อการมีส่วนร่วม นั่นคือ สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีสถานภาพทางด้านความรู้ความเข้าใจต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ อารยา วัฒนกิจ (2526) ได้ศึกษา "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า ผู้ปกครองที่มีความรู้ความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของศูนย์จะมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สกนธ์ จันทรรักษ์ (2528) ได้ศึกษา "ปัจจัยบางประการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบลจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าหัวหน้าครอบครัวที่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องศูนย์เยาวชนจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล อุบลวรรณ สืบยุค (2529) ได้ศึกษา "ปัจจัยบางประการที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัย : ศึกษาเฉพาะกรณีการตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้มีรายได้น้อย โครงการพื่นนคร บางบัว กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาพบว่า ความเข้าใจในหลักการของโครงการมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้ที่มีความเข้าใจในหลักการของโครงการมากมีส่วนร่วมในการพัฒนาที่อยู่อาศัย มากกว่าผู้ที่มีความเข้าใจในหลักการของโครงการน้อย พรศักดิ์ พัทธพจนานภรณ์ (2530) ได้ศึกษา "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสหกรณ์การเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์การเกษตรมากจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรมากกว่าสมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์การเกษตรน้อย และยังสอดคล้องกับ บิล (Beal, 1971) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมบ้านเมือง พบว่า ตัวแปรที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในงานทุกอย่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติสูง จะเป็นตัวแปรที่เปลี่ยนแปลงได้เช่น ความรู้ความเข้าใจ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีทางสหกรณ์และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ วัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดเป็นสถานภาพที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด ซึ่งสมาชิกที่มีความรู้ความเข้าใจที่ต่างกันนั้นจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานข้อ 7 กล่าวว่า "สมาชิกที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน". ผลจากการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติปรากฏว่า ไม่มีความแตกต่างกันในการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดระหว่างสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ต่างกัน คือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05) ปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยครั้งนี้จึงขัดแย้งกับ อารยา วัฒนกิจ (2526) ได้ศึกษา "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี". ผลการศึกษาพบว่า การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐจะมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สกนธ์ จันทร์รักษ์ (2528) ได้ศึกษา "ปัจจัยบางประการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาตำบล จังหวัดศรีสะเกษ". ผลการศึกษพบว่าหัวหน้าครอบครัวที่มีการติดต่อกับพัฒนาการจะมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดตั้งศูนย์เยาวชนตำบล และขัดแย้งกับ อนุภรณ์ สุวรรณเสถียร (2529) ที่ได้ศึกษา "การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลต่อโครงการสร้างงานในชนบท (กสช.) ปีการศึกษา 2528 อำเภอชนบท

จังหวัดขอนแก่น ก็พบว่า กรรมการสภาตำบลที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่มากมีส่วนร่วมด้วยโครงการ กสช. มากกว่ากรรมการสภาตำบลที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่น้อย ผลการศึกษาครั้งนี้จึงได้ข้อสรุป ที่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของผู้ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมเรื่องต่าง ๆ มาแล้วหลายท่าน ซึ่งผลการวิจัย ครั้งนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า สถานภาพทางด้านการติดต่อสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ที่ต่างกันของสมาชิกไม่มีความ แตกต่างกันในกรณีมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด ซึ่งเป็นผลการวิจัยที่ขัดแย้ง กับผลการวิจัยที่มีผู้ศึกษามาแล้ว ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะเป็นการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่ต่างกัน กลุ่ม ตัวอย่างที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์ สภาพการดำรงชีวิตในชุมชนเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม และสภาพของกิจกรรมที่มีความแตกต่างกัน จึงน่าจะทำให้ผลการศึกษาวិจัยแตกต่างกันด้วย เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้เป็นสมาชิกของศูนย์สาธิตการตลาดอันเป็นกลุ่มที่รวมกันประกอบธุรกิจสหกรณ์ ซึ่งมีผลประโยชน์ที่จะได้รับและการเป็นสมาชิกก็เป็นด้วยความสมัครใจ ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการ ดำเนินงานจึงน่าจะแตกต่างกับการมีส่วนร่วมที่ศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ และการมีส่วนร่วมในกิจการ อันเป็นธุรกิจสหกรณ์นั้นความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ของสมาชิคน่าจะไม่มีผลทำให้การมีส่วนร่วมของ สมาชิกมีความแตกต่างกันดังปรากฏตามผลการวิจัยครั้งนี้ซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ เสงี่ยมประชา (2527) กล่าวว่าการทำงานร่วมกัน การอยู่ร่วมกัน และการแบ่งปันผลที่บังเกิดขึ้นจากบุคคลที่ร่วมมือกันประกอบ การนั้นนับเป็นเรื่องเก่าแก่ของสังคมมนุษย์ ซึ่งได้มีมาช้านานแล้ว และปรากฏว่าความก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจและสังคมนั้น ได้อาศัยความร่วมมือดังกล่าวตลอดมา และหากปฏิบัติได้กว้างขวางออกไปได้ เพียงใด ก็ยิ่งทำให้ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคมก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพเพิ่มพูนยิ่งขึ้นเพียงนั้น โดยปกติการร่วมมือกันนั้นมีทั้งการกระทำโดยสำนึก (Conscious Cooperation) และการกระทำ ไปโดยไม่สำนึก (Unconscious Cooperation) และอาจร่วมมือโดยถาวรหรือชั่วคราว อย่างมี ระเบียบแบบแผนหรืออย่างจรจัดโดยไม่มีระเบียบแบบแผน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าสมาชิกที่มีความ สัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อ 8 กล่าวไว้ว่า "สมาชิกที่มีเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาดต่างกันมีส่วนร่วมใน การดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน" ผลการทดสอบนัยสำคัญทางสถิติปรากฏว่าสมาชิก ศูนย์สาธิตการตลาดที่มีเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาดต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิต การตลาดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = .0000$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยที่กลุ่ม ที่มีเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาดต่ำมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดมากกว่าสมาชิก

กลุ่มที่มีเจตคติต่อศูนย์สวัสดิการตลาดสูง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พรศักดิ์ พิชรพจนานภรณ์ (2530) ที่ได้ศึกษา "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในสหกรณ์การเกษตร : ศึกษาเฉพาะกรณีสหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี" ผลการศึกษาพบว่าสมาชิกที่มีทัศนคติที่ดีต่อสหกรณ์การเกษตรจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมสหกรณ์การเกษตรมากกว่าสมาชิกที่มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสหกรณ์การเกษตร และสอดคล้องกับ ริคเตอร์ (Reeder, 1968) ที่ได้ศึกษาวิจัยผู้นำทางศาสนาเปรียบเทียบกับสมาชิกที่แข็งขันและสมาชิกที่ไม่แข็งขันของชุมชน มอรัมอน ในมลรัฐยูทาห์ ผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่มีทัศนคติทางบวกต่อองค์การเข้าร่วมในองค์การมากกว่าบุคคลที่มีทัศนคติทางลบ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ในผลที่ตรงกันคือสมาชิกมีเจตคติต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแตกต่างกัน แต่ก็ขัดแย้งกันเมื่อจำแนกกลุ่มของสมาชิกตามเจตคตินั้นคือผลการศึกษาที่ผ่านมามีผลตรงกันคือ สมาชิกที่มีเจตคติที่ดีต่อองค์การมีส่วนร่วมมากกว่าสมาชิกที่มีเจตคติที่ไม่ดี แต่ผลการวิจัยครั้งนี้ปรากฏว่าสมาชิกที่มีเจตคติต่อศูนย์สวัสดิการตลาดต่ำมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สวัสดิการตลาดสูงกว่าสมาชิกที่มีเจตคติต่อศูนย์สวัสดิการตลาดสูง ผลการศึกษานี้น่าจะสอดคล้องกับ สุทธิพงษ์ แสงมณี (2524) ได้กล่าวอ้างถึงทฤษฎีการกระทำทางสังคมของ วิลเลียม คัมเบลยู ริคเตอร์ (William W. Reeder, 1968) ว่าจากทฤษฎีนี้จะเห็นได้ว่ามีส่วนร่วมของการกระทำทางสังคมที่สามารถจูงใจหรือสนับสนุนให้บุคคลมีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมร่วมกันคือมีปัจจัยด้านเป้าประสงค์ข้อผูกพัน แรงเสริม และการได้รับการสนับสนุน และอุทัย หิรัญโต (2525) ได้อ้างถึง ทฤษฎีการจูงใจของอับราฮัม เอ็ม มาสโลว์ (Abraham M. Maslow, 1954) โดยอธิบายว่าการที่จะจูงใจคนนั้นก็คือการปฏิบัติการสนองความต้องการของคน ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้ที่ปรากฏว่าสมาชิกที่มีเจตคติต่ำ มีส่วนร่วมสูงกว่าสมาชิกที่มีเจตคติสูงจึงน่าจะเป็นเพราะเกิดจากการจูงใจให้มีส่วนร่วมในการกระทำกิจกรรมร่วมกัน เพราะกิจกรรมของศูนย์สวัสดิการตลาดมีส่วนที่สนองความต้องการของสมาชิกคือ การจ่ายคืนและปันผล ส่วนกำไรของกิจการให้แก่สมาชิกทุกคน จึงสรุปได้ว่าสมาชิกศูนย์สวัสดิการตลาดที่มีสภาวะทางด้านเจตคติต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สวัสดิการตลาดแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. การดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีระดับการศึกษาสูงและมีความรู้ความเข้าใจสูงมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดสูง เพราะฉะนั้นการศึกษาและความรู้ความเข้าใจของสมาชิกในเรื่องของศูนย์สาธิตการตลาดน่าจะทำให้มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด ดังนั้นหากจะทำให้สมาชิกมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด ก็ควรสนับสนุนให้สมาชิกมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้กับตัวเอง และควรจัดกิจกรรมเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศูนย์สาธิตการตลาด โดยจัดให้มีการอบรมชี้แจงให้ความรู้เฉพาะเรื่องเกี่ยวกับศูนย์สาธิตการตลาดแก่สมาชิก

1.2 จากผลการวิจัยที่พบว่าสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีสถานภาพเป็นผู้นำมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดสูง เพราะฉะนั้นสถานภาพทางด้านการเป็นผู้นำน่าจะมีผลทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดระหว่างสมาชิกขึ้น ดังนั้นหากจะปรับปรุงการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดที่จำเป็นจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก ก็ควรสนับสนุนและหาแนวทางให้สมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดได้มีโอกาสเข้าเป็นกรรมการของกลุ่มต่าง ๆ ที่ทางราชการได้จัดตั้งขึ้นภายในหมู่บ้านและตำบล เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน หรือกลุ่มพัฒนาอาชีพต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ตำแหน่งคณะกรรมการของศูนย์สาธิตการตลาดซึ่งเป็นสถานภาพผู้นำนั้นก็ควรจะได้เปลี่ยนให้สมาชิกของกลุ่มได้มีโอกาสบริหารงานด้วย และไม่ควรรออยู่ในตำแหน่งซ้ำกันหลายสมัย สำหรับสมาชิกที่ไม่มีโอกาสก็ควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำแก่สมาชิกด้วย

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่าสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีเจตคติต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดแตกต่างกัน โดยที่สมาชิกที่มีเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาดต่ำมีส่วนร่วมสูง เพราะฉะนั้นสมาชิกที่มีเจตคติต่อศูนย์สาธิตการตลาดต่ำน่าจะมีผลทำให้การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดสูงขึ้น ดังนั้นจึงน่าจะจัดทำกิจกรรมประชาสัมพันธ์เพื่อจูงใจและสร้างความสนใจในกิจกรรมของศูนย์สาธิตการตลาดแก่สมาชิกอย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ

1.4 จากผลการวิจัยที่พบว่าสมาชิกศูนย์สาธิตการตลาดที่มีเพศ อายุ รายได้ และความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาดไม่แตกต่างกัน โดยที่มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับที่ค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้นจึงน่าจะมีผลที่ดีต่อการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด หากจะมีการเพิ่มจำนวนสมาชิกหรือจะมีการขยายกิจการของศูนย์สาธิตการตลาดในตำบลอื่น ๆ จึงน่าจะดำเนินการได้ดี เพราะปัจจัยเบื้องต้นคือสมาชิกที่มีเพศ อายุ รายได้ และความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่น่าจะไม่มีอุปสรรคต่อการขยายกิจการของศูนย์สาธิตการตลาด

2. ในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพิจารณาศึกษาตัวแปรอื่น ๆ นอกจากที่ได้ศึกษามาแล้วว่า มีตัวแปรอะไรบ้างที่คาดว่าจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการตลาด เช่น ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก ผลประโยชน์ที่จะได้รับจำนวนร้านค้าในตำบล เป็นต้น เพื่อจะได้ศึกษาให้ครอบคลุมตัวแปรมากที่สุด

2.2 ควรขยายพื้นที่ที่ทำการศึกษาให้กว้างขวางมากขึ้น เช่น ระดับเขต หรือระดับภาค เป็นต้น

2.3 หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องน่าจะได้นำนโยบายและฝึกให้คณะกรรมการบริหารศูนย์สาธิตการตลาดรู้จักทำวิจัยแบบง่าย ๆ เพื่อให้การประเมินผลของศูนย์สาธิตการตลาดมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 ควรใช้การวิจัยแบบอื่น ๆ บ้าง เพราะอาจจะค้นพบเรื่องราวที่การวิจัยครั้งนี้ไม่พบเพิ่มขึ้นและอาจได้รายละเอียดมากขึ้น